

5. Van Swaay, C.A.M., Warren, M.S. Red Data Book of European Butterflies (Rhopalocera). – Nature & Environment Series 99. – Strasbourg: Council of Europe, 1999. – 387 p.

ЕКОЛОГО-ЕКОТОПІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАВУКІВ ОКОЛИЦЬ С. ПОГРЕБИ ГЛОБИНЬСЬКОГО РАЙОНУ.

Юр'єва К.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Павуки – це організми, які в природних умовах надзвичайно поширені. Місця життя павуків включають в себе як прісні водойми, так і найрізноманітніші наземні станції [6]. Павуки дуже поширені і зустрічаються повсюди і у великій кількості [1]. Серед людей досить поширеною є думка, ніби павуки – це всюдисущі істоти, для яких абсолютно немає значення де і в яких умовах жити. Насправді ж, це зовсім не так. Можна погодитися, що павуки взагалі дійсно витримують широкий спектр коливання умов існування і створюють ефект «всюди», але конкретні окремо взяті види досить часто приурочені до тих чи інших конкретних умов [5]. Вони живуть у ґрунті, де риють нірки або займають природні порожнини [3], зустрічаються в лісах, влаштовуючи гнізда на деревах і кущах чи живучи в лісовій підстилці, оселяються на відкритих місцях серед трав'янистої рослинності. Є види, що живуть лише поблизу водойм. Нарешті, є й такі павуки, які пов'язані із житлом людини і зустрічаються переважно в будинках і надвірних будівлях [1]. Отже, як ми бачимо, павуки опанували різні еко-топи.

В околицях с. Погреби Глобинського району поширені такі екосистеми: посадки, заплавної ліс, луки, степи та агроценози (поля, огороди, сади, виноградники). Матеріал колекції, відповідно, був зібраний в цих екосистемах та в синантропній зоні.

Як відомо, абсолютно всі павуки є хижаками, і для того щоб зловити здобич, значна їх частина використовує павутинні сіті. Такі павуки, в міру своїх особливостей, мешкають на деревах, чагарниках (для того, щоб було до чого прикріпити ловчу сітку) і, відповідно, займають такі екосистеми, як ліси, посадки. Не секрет, що в природі все «продумано» і збалансовано. Не дарма значна частина видів павуків обрала саме такі екосистеми. Адже ліси – це цілісна, багата екосистема з насиченим життям, в тому числі і комахами, які і є основним джерелом їжі для павуків. Визначаючи лісові види не можливо простежити приуроченості і перевагу якоїсь певної родини. Значна частина родин має таких представників, зокрема Argiopidae, Tetragnathidae, Theridiidae та ін. І нарешті, типові представники лісів, лісосмуг: *Araneus ocellatus*, *Tetragnatha solandri*, *Diplostyla dorsalis*, *Stemonyphantes lineatus*, *Theridium tepidariorum*, *T. pictum*, *T. impressum*.

Значна частина видів павуків представлена і в лучних екосистемах, причому як трав'янистих, так і з деревно-кущовими представниками. Види, що тут мешкають комфортно себе почувають при підвищеній вологості, адже луки характеризуються підвищеним зволоженням повітря та ґрунту. Трав'яниста рослинність лук має свою багаточисельну фауну павуків. Вони плетуть свої сіті або ж при землі у густому травостої (полюючи на бігаючих комах), або натягують їх від однієї високої рослини до іншої. Також павуки живуть і на деревах, натягуючи свої ловчі сітки від гілочки до гілочки

(полюючи на літаючих комах), а самі при цьому ховаються десь у засідці, під листочком. До лучних видів належать зокрема такі: *Agelena labyrinthica*, *Araneus folium*, *Argiopa bruennichi*, *Tetragnatha extensa*, *T. pinicola*, *Pisaura mirabilis*.

Окрім наведених вище екосистем павуки зустрічаються і в агроценозах (полях, пасовищах, садах, виноградниках, парках). На відміну від природних біогеоценозів, до складу яких входять сотні і тисячі різноманітних видів, агроценози характеризуються однотипністю видового складу і не здатні до саморегуляції [2]. Саме в агроценозах представлений єдиний отруйний павук нашого регіону – тарантул південноросійський (*Lycosa singoriensis*). Це земляний павук значних розмірів (самки до 3,5 см в довжину), який риє нори діаметром 1 – 2,5 см; належить до категорії павуків-вовків. Ловчу сітку не будує, іноді лише обліплює вхід в нору, укріплюючи її від обвалів. Здобич ловить, наздоганяючи її на землі. Іншим представником агроценозів, зокрема насаджень конюшини, є *Argiopa bruennichi*. Також зустрічаються *Agelena labyrinthica*, *Drassodes pubescens*, *Misunena vatia*, *Misumenops tricuspidata*, *Crustulina guttata*, *Lithyphantes albomaculatus*. Взагалі, посіви сільськогосподарських культур мають порівняно бідну аранеофауну, так як одноманітна рослинність, що не утворює зімкненого покриву, малосприятлива для цілого ряду видів [6].

Ряд павуків мешкає і в житлі та господарських приміщеннях людини. Деякі з них – випадкові жителі зовнішньої поверхні будинків, можуть жити і в інших умовах. Ці павуки вибирають заглиблення в стінах і скриті місцини на будинках (наприклад, під балконами, карнизами), але поселяються і на деревах. Проте є види, які зустрічаються виключно на стінах будинків, де роблять маленьку сітку. Деякі види роблять свої тенета між перекладами решіток чи проти вікон, а іноді навіть між віконними рамами. Але багато видів живуть всередині будинків і в кімнатах, в сприятливих умовах високої і рівномірної температури [4]. Особливо багаточисельні такі синантропні види, як *Tegenaria domestica*, *Lepthyphantes nebulosus*, *Pholcus phalangoides*, *Steatoda bipunctata*, *Teutana grossa*.

Література

1. Ажеганова Н. С. Краткий определитель пауков (Aranei) лесной и лесостепной зоны СССР. – Л., «Наука». Ленингр. отд-ние, 1968. – 147 с.
2. Акимущин И. И. Проблемы экологии. – М.: Мол. гвардия, 1985. – 191 с.
3. Зоологія безхребетних: Підручник: У 3 кн. Кн. 2 / Г. Й. Щербак, Д. Б. Царичкова, Ю. Г. Вервес. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
4. Иванов А. В. Пауки, их строение, образ жизни и значение для человека. – Л., Изд-во Ленингр. ун-та. 1965. – 304 с.
5. Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України / Матеріали всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. – Полтава: Аструя, 2007. – 310 с.
6. Тыщенко В. П. Определитель пауков Европейской части СССР. – Л., «Наука», 1971. – 281 с.